

Да “прави рат никада неће доспети у књиге” говорио је, осврћући се на амерички грађански рат, Волт Витмен. И то не због немогућности да се трагична стварност сукоба, његових главних узрока и последица у потпуности пренесе на папир (данас и екран), већ пре свега због тога што интересима оптерећена, једностраностима и манипулацијама условљена, а само наизглед саморазумљива “слика рата” нужно онемогућава покушаје једног озбиљнијег и непристраснијег приступа у његовом разумевању и објашњењу.

Слика босанског рата са краја прошлог века представља ваљда најдрастичнији савремени пример у прилог овој спознаји. Њена глобална медијска пројекција и, иза тога, интересна манипулација, нама је добро знана. Она садржи једноставну, попут холивудских клишеа, црно-белу причу о разарању мултиетничког и мултиконфесионалног друштва од стране радикално “националистичких” хришћанских мањина (потпомогнутих од сопствених матичних држава) што су прибегле етничком чишћењу ради територијалне експанзије. Наспрам њих је стајала демократска, мирољубива и секуларна влада у Сарајеву, којој је, у свом праведном хуманизму, на концу и после силних перипетија притекао у помоћ такође демократски, мирољубив и секуларни Запад оличен у САД и НАТО пакту. Ваздушна војна интервенција, дотурање оружја и дипломатски притисци, попут коњице која опседнутом утврђењу у последњи час стиже у помоћ, довели су до постизања прихватљивог мировног споразума, међународног протектората и инсталације западних оружаних снага. Оне су ту и да, узгред али дуготрајно, контролишу саобраћајнице, природне ресурсе и привредне токове, нарочито оне везане за приватизацију и каснију експлоатацију, дакако све демократски, хумано и праведно.

Оваква слика рата у Босни, чији су прави корени веома дубоки и сложени, а узроци избијања посве другачији од уврежених, евидентно је лажна и исфабрикована. Њена медијска и псеудонаучна “инсталација” у непобитну истину има двојни разлог – да оправда војну интервенцију (посредно и њене стратешке, геополитичке разлоге) која се у западном мњењу и данас сматра за њихово непобитно највеће, “најпозитивније” спољнополитичко постигнуће у деведесетим годинама (поготово када су у новом миленијуму процеси почели да се крећу у супротном смеру од жељеног) и да, са друге стране, прикрију коме су то, из искључиво сопствене рачунице, западне силе притекле у

помоћ. Једном циничном, криминалном и искључивом режиму који је свесно гурнуо овај простор у међуетнички и међуконфесионални сукоб, чија је врхушка била задојена радикалним исламизмом и дубоко повезана са глобалном терористичком мрежом.

Медијским, експертским и административним упливима и митским матрицама о сукобу добрих и лоших момака прикривана, ова “незгодна чињеница” заклања и сазнање да је током деведесетих година прошлог века Босна у глобалном џихаду играла готово идентичну улогу као Авганистан деценију раније, као простор за вођење рата против каура (неверника), уточиште и полигон за обуку нових генерација исламистичких милитаната. То потврђује изјава Ајмана Ал Звахрија, Бин Ладеновог заменика, где се наводи да су борбе у Босни и Чеченији “само основа и претходница великих борби које су започете у самом срцу исламског света” (стр. 8). Чак ни након 11. септембра и установљавања научне дисциплине “студија тероризма” у којима у јавности и науци преовлађују самопрокламовани експерти што, уместо о конкретним стварима, више наклапају о сумњивим теоријама, извиканим трендовима и звучним фразама, ова непријатна истина није успела да се, случајно или намерно, пробије кроз предрасуде и изађе на видело.

Покушај “изазова и исправке” овог стања јесте књига Џона Шиндлера *Несвети рат* (Босна, Ал каида и успон глобалног џихада). Добро написана и поткрепљена прилично поузданим подацима, њена намена је систематско разбијање погрешних представа и фокусирање на праве димензије исламистичке претње на Балкану, у којој аутор види главну опасност и којој придаје кључни значај у “погрешно представљеном рату”. Додатну важност књизи даје и то да Џон Шиндлер ни изблиза није “макар ко”, чак у најбољем случају један из низа ревизионистичких, истинољубивих, али са маргиналним утицајем, експерата. Наиме, Шиндлер је професор стратегије на елитном Војно-поморском колеџу у Њупорту (Роуд Ајленд), аутор бројних радова у најпрестижнијој периодици о стратегији на западу (

Journal

of Strategic Studies

,
Jane's Intelligence Review

,
International Journal of Intelligence and Counterintelligence

) и некадашњи обавештајни аналитичар и контраобавештајац у обавештајној заједници САД кровне Агенције за националну безбедност (National Security Agency – NSA) који је био задужен за Балкан.

Шпијунски бекграунд Џона Шиндлера само делом утиче на садржај *Несветог рата*, који, како он сам каже, “није покушај једног упућеног бившег намештеника о недостацима и

неуспесима владе САД”, “нити покушај да се разоткрију тајне владе САД” (стр. 10) у вођењу политике у Босни деведесетих. Сасвим је очигледно да Шиндлер књигу пише као амерички патриота, као неко ко је истовремено свестан дужности да не износи тајне податке, квалификује потезе или утицаје своје стране већ да их прећути, али који са најдубљим уверењем сматра да је преко потребна “стручна интервенција” наспрам погрешне и опасне перцепције стварности за коју сматра да је у будућности погубна пре свега по интересе његове земље и људи који у њој креирају политику и доносе стратешке одлуке. Самим тиме, књига није базирана на тајним документима, не препричава ауторове обавештајне активности, већ се искључиво заснива на јавно доступним изворима, новинско-репортерској грађи, правним документима, научним студијама и публикацијама, уз самокритичну напомену да је у својој пређашњој делатности аутор утврдио како “преко 90 процената обавештајних података није ништа подробније од извештаја у добрим новинама, са мало више сладострашћа и правописних грешака” (стр. 10). Нашавши тако сјајан и тачан изговор за своју “обавезу ћутања”, Шиндлер књигу пише са ауторитетом некога ко је заиста дубоко упућен у дешавања, ко поседује увид и у оне друге, нејавне изворе или има додатна посредна и непосредна сазнања, и који баш стога зна и уме да на основу јавних и доступних извора изврши аналитичку селекцију и напише једну убедљиву, конзистентну и добро поткрепљену књигу. Књигу која разобличава дојучерашње миљенике западне администрације из Сарајева као непатворене исламисте, користећи пре свега “домаће” муслиманске репортаже и документа, а у знатно мањој мери хрватске или западне новинарске и стручне изворе.

Декомпоновање “погрешне слике” о Босни Шиндлерова књига даје у историјској перспективи. Почевши са кратким уводом у историју Босне од средњег века до распада комунизма, она већ у самом старту потпуно дезавуише политички коректне, ружичасте симплификације извиканих експерата за ислам из деведесетих година попут Џона Еспозитоа и Оливера Роја о толерантној, нефанатичној и релативно напредној верзији исламског друштва на Балкану кроз историју. Упркос појединим историјским нетачностима и прећуткивањима, иначе већ пословичним у новијој западној историографији (нпр. о несумњивом православном и српском карактеру средњовековне босанске монархије, или о преувеличавању броја католичке властеле и укупног броја богумилске јеретичке популације, те избегавању да све до 20. века православно “рају” назове Србима), Шиндлер слика османску владавину над Босном и процес исламизације као суров и тлачитељски, а домаћу беговску елиту као твродокорни, гранични, борбени и најреакционарнији сегмент у целом Османском царству, не толико у обредном већ у друштвено-класном смислу, а зарад очувања стечених статусних привилегија, пре свега земљишних велепоседа. Повлачећи историјски континуитет од настанка покрета Младих муслимана (1941) до формирања СДА (1990) са младим Изетбеговићем и Зулфикарпашићем као њеним члановима, подршке усташама и нацистима (“Ханџар” СС дивизија) и везе са јерусалимским муфтијом Ал Хусеинијем као директним претечом савремених исламиста, све до исламског ревивализма који наступа са издисајем Титове Југославије и његове идеологије “братства и јединства”, прве главе књиге дају читалаштву солидан увид у распад Југославије и рат у Босни који је уследио.

У сложеним предратним и ратним дешавањима Шиндлерова умешност портретисања у мултикултурализам маскиране исламистичке владе у Сарајеву је прворазредна. Изетбеговићев режим са једне стране прокламује секуларну демократију, додворава се страним медијима и дипломатама, док се са друге наоружава преко терористичких канала, маргинализује и прогања Србе и Хрвате, свесно подрива Кутиљеров план као последњи покушај мировног компромиса којим се покушава спречити крвопролиће... *Несвети рат*

се, јасно и поуздано, у ратним и поратним догађајима фокусира на описивање неколико кључних димензија “исламистичке опасности” под плаштом мултиетничке демократије: егзактно набраја и описује делатност хуманитарних, невладиних организација под чијим параваном делују исламисти (Ал Кифах, Муслиманска светска лига и многе друге); објашњава везу корумпираних тела и фондација врха СДА (на челу са Хасаном Ченгићем) са њима; наводи канале за транспорт више хиљада муџахедина (махом преко Хрватске) до ратишта, описује кључне исламистичке ратне злочине над Србима и Хрватима који су медијски прећутани, њихова ратна дејства те ратне губитке исламиста у њима; указује на утицај иранских обавештајаца-инструктора из Вивека на преобликовање и исламизацију обавештајних структура владе у Сарајеву, пре свега на МОС под руководством бившег официра КОС-а Муслимовића и њеног тајног крила ткз. “Шева” који су уз помоћ најамника-снајпериста вршили политичке ликвидације секуларних или неподобних Муслимана и терор над цивилима у Сарајеву за који је, по правилу, одговорност била приписивана Србима. Током ратних дешавања несумњиво је присуство и самог Бин Ладена и Ал Звахарија у Босни, затим двојице потоњих отмицара авиона који је ударио у Пентагон (Ал Михдар и Ал Хамзи), као и главног планера 11. септембра, Сиријца Мохамеда Хајдар Замара. Кампање о концентрационим логорима и масовним силовањима Шиндлер разобличава као веште медијске манипулације сарајевске владе, док у убиствима цивила на сарајевској пијаци у неколико наврата он јасно види рукопис исламиста који су на тај начин желели да окриве противничку страну и изазову међународну војну интервенцију. Од посебног значаја је и Шиндлерова анализа догађаја у Сребреници 1995. године. Она указује на то да је град од стране Сарајева свесно жртвован зарад жељене војне интервенције (у складу са Изетбеговићевом изјавом: “Знате, мени је Клинтон нудио у априлу ’93 ... да четничке снаге уђу у Сребреницу, изврше покољ пет хиљада муслимана и тада ће бити војна интервенција”, стр. 196), да је Орић са официрским штабом још знатно раније био евакуисан из њега, да је прави број погинулих муслиманских бораца био око 2000 и то у пробоју ка Тузли (стр. 193) и да је то за “Србе махом била борба” (стр. 194), да су над неколицином заробљеника ратни злочин извршили припадници фамозног Десетог диверзантског одреда (мултиетничког састава и плаћеничке вокације) за кога се не зна кога су у том тренутку слушали, да се то тешко може назвати геноцидом (стр. 193) и да власт у Београду не само да није била умешана у ове догађаје, већ да је “реаговала веома индигнирано на њих, зато што су они осујетили њене политичке планове за успостављање мира на Балкану” (стр. 197).

Муке са радикалним исламизом се, према Шиндлеровој књизи, не само настављају већ и усложњавају после Дејтонског мира, а интензивирају са почетком новог миленијума. *Несвети рат*

нам о томе даје бројне податке и описује овдашњој јавности мање познате догађаје. Од анализе штампе у федерацији која врви од радикалних исламистичких ставова, преко инцидента које домаћи и натурализовани исламистички ветерани чине над умереним муслиманима и хришћанима обе деноминације, а који се крећу у распону од шиканирања до свирепих убистава, чистке умерених имама у Исламској заједници Босне (случај Мухамеда Лугавића) до “неискорењеног” присуства ривалских обавештајних структура Ирана и Саудијске Арабије, одлазака босанских добровољаца у Чеченију и Ирак и покушаја атентата на западне обавештајце и хуманитарце, закључак који изводи Шиндлер је неумољив. Међународна интервенција и њоме “испослована” постдејтонска Босна са својом “искривљеном медијском сликом” прикрива заправо веома ровито и опасно стање јачања радикалних исламистичких структура као дела једног глобалног покрета који живи у уверењу да “рај лежи у сенци мача” и жели да га на тај начин оствари, а насупрот погрешним представама у светској јавности која или није свесна ових чињеница или, попут ноја, пред њима забија главу у песак.

За домаћу читалачку публику, нарочито ону која има мало дуже и боље памћење, Шиндлерова књига има двојаку улогу. Мада она ни изблиза не представља некакву “просрпску студију”, напротив, и не служи томе да нас уљуља у убеђењу како смо пост фестум добили сатисфакцију да је српска страна у босанском ратном гротлу “потпуно била у праву”, она нас суочава са сазнањем да један у великој мери непристрасни страни експерт и обавештајац махом потврђује готово све тезе које је домаће јавно мњење, услед непопуларности београдског режима из деведесетих, олако квалификовало као измишљотине и пропаганду омражене “ТВ Бастиље”. И друго, она нас суочава са реалним стањем у региону које није нимало весело и које се у перспективи мора узимати у обзир и третирати као озбиљна претња и изазов. На крају, али не и најмање важно, потребно је бити свестан и чињенице да “искривљена слика” на коју се умешно обрушава Шиндлер није само плод заблуда и рецидив дејства пропаганде наталожене у глобалном јавном мњењу, већ да је наменски креирана и да се сада, услед измењених околности, наменски ревидира, додуше само на стручном нивоу и да томе служи и књига *Несвети рат*. Не треба бити наиван: доносиоци кључних одлука на Западу и њихови спроводиоци све време су знали какво је заиста било стање на балканском “терену” и деведесетих година и након њих, али су свесно подржали креирање једне “искривљене медијске слике” која је користила остварењу њихових стратешких циљева. Свесни да оваква слика има повратну, дугорочно ометајућу улогу и по њих саме и по њихове експерте, с временом ју је, махом за потребе нових доносилаца стратешких одлука и теренских извршилаца у најновијим околностима, а управо зарад одржавања контроле на терену, неопходно делимично суспендовати или ревидирати. И управо ту улогу Шиндлер је у *Несветом рату* обавио крајње професионално.